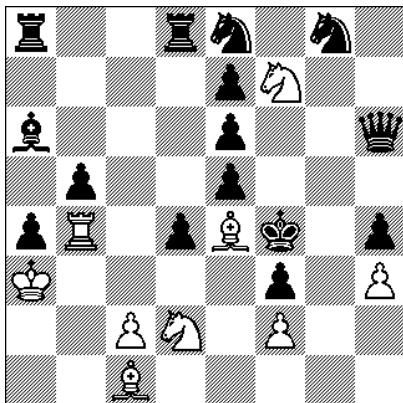

Een belangrijk motief om dit jaar naar Nederland te gaan was voor mij het zeventigjarig jubileum van mijn schaakvereniging Promotie uit Zoetermeer. Ik maakte van de gelegenheid gebruik om in Nederland enkele schaakboeken te kopen die mij opgevallen waren. Deze keer waren dat *Chess Buccaneer* over Manuel Bosboom van Peter Boel en Merijn van Delft, *The Complete Chess Swindler* van David Smerdon en de *Anekdotengids voor Schaakliefhebbers* van Rob Spaans. Ook wilde ik het mini-boekje *Meester Jacobson*, een verhaal dat afkomstig is uit *De paardentekenaar* (1995), van Tim Krabbé kopen. Of dit zou lukken hing van boekhandel Bruna af die het voor zegge en schrijve 2 euro 49 cent aanbood. Ik sloot niet uit dat dit boekje, na de aanbeveling van Wim Westerveld op schaaksite.nl, inmiddels uitverkocht was. Dat bleek mee te vallen. Bij Bruna in Veldhoven vond ik twee exemplaren en bij Bruna in Rijswijk nog eens drie. Een hield ik er voor mijzelf en de vier andere deed ik tijdens het jubileumfeest van Promotie cadeau aan schaakvrienden. Tim Krabbé vindt het een van zijn beste schaakverhalen dus ik was benieuwd.

Het verhaal over *Meester Jacobson* verscheen in de reeks Literaire Juweeltjes die uitgegeven wordt door B for Books B.V. uit Hilversum. Onwillekeurig schoot de gedachte door mijn hoofd dat hier iets niet klopte. Op Krabbé's website [Chess Curiosities](#) stelde Tessa G. op 26 februari 2000 hem de volgende vraag: 'Vindt u nog steeds dat u op literair gebied miskend wordt?' Zijn antwoord: 'De enige mededeling die de officiële Nederlandse Literatuur over mijn werk heeft gedaan is nog steeds dat *Het Gouden Ei* 'te geringe literaire kwaliteit' bezat om bij de beste 200 boeken van 1984 te horen.' Kortom, het schrijven van een bestseller (63 drukken; tegen de half miljoen exemplaren verkocht; verfilmd; vertaald) is geen garantie voor een literaire prijs.

Meester Jacobson lijkt mij een alter ego van Tim Krabbé. Net als Krabbé is Jacobson iemand die fanatiek van schaken houdt. Zo probeert hij voortdurend om het idee van de Bodemloze Put te verwezenlijken. Het laat hem niet los. Hij slaagt er echter niet in om dit voor elkaar te krijgen. Elke keer weer is er een nevenoplossing. Op zijn website geeft Krabbé onderstaande oplossing.

Pierre Drumare en Raymond le Pontois, 1962. Mat in 19.

**1.Ld3 e4 2.Lxe4 e5 3.Ld3 e4 4.Lxe4 e5 5.Ld3 e4 6.Lxe4 Pgf6
7.Ld3 Pe4 8.Lxe4 Pf6 9.Ld3 Pe4 10.Lxe4 Te8 11.Ld3 Te4
12.Lxe4 Te8 13.Ld3 Te4 14.Lxe4 Dc6 15.Ld3 De4 16.Lxe4
Lb7 17.Ld3 Le4 18.Lxe4 d3 19.Lxd3 mat.**

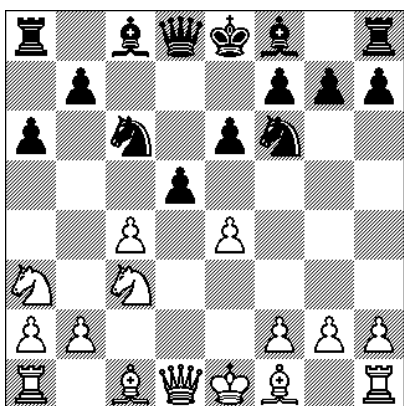
Het veld e4 fungeert als de bodemloze put. Negen zwarte stukken verdwijnen er een voor een in. Veel meer dan uitstel van executie kan zwart hier echter niet mee bewerkstelligen. Na negentien zetten staat de zwarte koning mat.

Een andere aanwijzing dat Jacobson het alter ego van Krabbé is blijkt uit het feit dat Daan Jacobson zijn oude opponent van het Erasmus schoolschaakkampioenschap Jaap Peltz aanbiedt om, als er tijdens de laatste partij om het wereldkampioenschap een dolle toren op het bord verschijnt, Peltz te helpen. Peltz antwoordt vriendelijk dat als het zover komt hij zeker van het aanbod gebruik zal maken. Het is mij bekend dat Tim Krabbé maandenlang een obsessie had voor dolle torens. In zijn boek *Nieuwe Schaakkuriosa* (1977) staat een hoofdstuk over deze raadselachtige torens. Op zijn website laat Krabbé in het verhaal [Probleemjaren](#) bovengenoemde dolle toren terugkomen maar dan in een match tussen Timman en Karpov.

Ik vroeg mij af of de naam Jacobson iets voor Krabbé te betekenen had. Na enig zoeken op het internet kwam ik er achter dat tijdens de oorlogsjaren Hanna ("Hans") Catharina Jacobson (1933) enige tijd ingekwartierd was bij Maarten Krabbé, de vader van acteur Jeroen (1944) en schrijver Tim (1943). Zelf zegt Krabbé dat het kiezen van namen een kunst is. Hij kiest namen intuïtief, maar soms maakt hij er grapjes mee. Zo leende hij voor de namen van de renners in *De Renner* (1978) die van onder andere fietsmakers. Mijn vermoeden is dat Krabbé met het kiezen van de naam Jacobson voor zijn alter ego zijn 'nicht' Hanna Jacobson wilde eren.

Twee andere namen die een relatie met schakers hebben zijn die van Quinten de Jong en de heer Nardus. De naam Quinten zal Krabbé ontleend hebben aan die van Quinten Quist in *De ontdekking van de hemel* (1992) van Harry Mulisch, de boezemvriend van Hein Donner. Heer Nardus, die af en toe een soort schaaksalon hield waarop Peltz zijn laatste partijen aan vooral schaakjournalisten voorspeelde, deed mij aan Leo Nardus (1868-1955) denken. Voor een mooi verhaal over deze Leo Nardus verwijs ik naar het artikel *Kunstzwendelaar en schaakmecenas* van Rob Spaans in De Schaakkoerier nr. 181 van augustus 2022.

In *Meester Jacobson* speelt de Bom van Brisbane (The Brisbane Bombshell) een belangrijke rol. Tijdens het lezen herkende ik onmiddellijk de partij waarin 'deze bom' op het bord ontplofte. Anatoly Karpov - Garry Kasparov, Wereldkampioenschap schaken, Moskou 15 oktober 1985. **1.e4 c5 2.Pf3 e6 3.d4 cxd4 4.Pxd4 Pc6 5.Pb5 d6 6.c4 Pf6 7.P1c3 a6 8.Pa3 d5** Zie diagram.

De bom! Of was het bluff? **9.cxd5 exd5 10.exd5 Pb4 11.Le2 Lc5 12.0-0** In de partij van Karpov tegen John van der Wiel, Brussel 26 maart 1986) speelde Karpov **12.Le3 Lxe3 13.Da4+ Pd7 14.Dxb4 Lc5 15.De4+ Kf8** en na de nodige avonturen eindigde deze partij in remise. Een tegenvaller voor Karpov. **12...0-0 13.Lf3 Lf5 14.Lg5 Te8 15.Dd2 b5 16.Tad1 Pd3 17.Pab1 h6 18.Lh4 b4 19.Pa4 Ld6 20.Lg3 Tc8 21.b3 g5 22.Lxd6 Dxd6 23.g3 Pd7 24.Lg2 Df6 25.a3 a5 26.axb4 axb4 27.Da2 Lg6 28.d6 g4 29.Dd2 Kg7 30.f3 Dxd6 31.fxg4 Dd4+ 32.Kh1 Pf6 33.Tf4 Pe4 34.Dxd3 Pf2+ 35.Txf2 Lxd3 36.Tfd2 De3 37.Txd3 Tc1 38.Pb2 Df2 39.Pd2 Txd1 40.Pxd1 Te1 0-1.**

In *Meester Jacobson* is dit de laatste partij van de match tussen Feoktistov en Peltz. De winnaar van deze match, die verspeeld wordt in Brisbane Australië, mag wereldkampioen Neishstadt uitdagen. Peltz wint dankzij 'de bom van Brisbane' en wordt de uitdager.

Opmerkelijk is dat de partij tussen Karpov en Kasparov op chessgames.com de bijnaam 'The Brisbane Bombshell' kreeg. Dit met dank aan Tim Krabbé. Op Krabbé's website trof ik de volgende, door Robin de N. op 2 maart 2000 gestelde, vraag aan: 'Ik zag vanmiddag de uitzending schaken met Jan Timman van Teleac, en daar liet hij een partij tussen Karpov en Kasparov zien. Kasparov speelt hier 8....d5?! En Karpov wat later 12.0-0 terwijl de (bijna) weerlegging van het zwarte openingsspel 12.Le3 (...Lxe3 13.Da4+) is. Dit zijn precies de zetten, die je in het verhaal *Meester Jacobson* hebt gebruikt. Heb je inderdaad deze partij gebruikt? En ben ik de nummer 100.000 die dat opmerkt? Krabbé's antwoord: 'Nee, bijna nummer 1. Bravo!'

Al met al schreef Krabbé met *Meester Jacobson* een intrigerend verhaal dat ik iedereen aan kan raden te lezen. Ga eens bij boekhandel Bruna langs en koop voor een habbekrats de Nederlandse versie of lees de Engelse versie Master Jacobson die op Krabbé's website te vinden is.